

2.5.2012

Kj/45

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 23.04.2012 § 429

Pöydälle 23.04.2012

HEL 2011-009201 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaalilautakunta 06.03.2012 § 68

HEL 2011-009201 T 00 00 03

Päätös

Sosiaalilautakunta päätti antaa hoitotahtorekisteriä koskevasta valtuustoaloitteesta kaupunginhallitukselle seuraavan sisältöisen lausunnon.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (potilaslaki) 6 §:ssä säädetään potilaan itsemääräämisoikeudesta. Lainkohdan mukaan potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Jos potilas kieltäytyy tietyistä hoidosta tai hoitotoimenpiteestä, häntä on mahdollisuuksien mukaan hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan muulla lääketieteellisesti hyväksyttävällä tavalla.

Jos täysi-ikäinen potilas ei mielenterveydenhäiriön, kehitysvammaisuuden tai muun syyn vuoksi pysty päättämään hoidostaan, potilaan laillista edustajaa taikka lähiomaista tai muuta läheistä on ennen tärkeän hoitopäätöksen tekemistä kuultava sen selvittämiseksi, millainen hoito parhaiten vastaisi potilaan tahtoa. Jos tästä ei saada selvitystä, potilasta on hoidettava tavalla, jota voidaan pitää hänen henkilökohtaisen etunsa mukaisena.

Tapauksissa, joita 2 momentissa tarkoitetaan, tulee hoitoon saada potilaan laillisen edustajan taikka lähiomaisen tai muun läheisen

---

suostumus. Laillisen edustajan, lähiomaisen ja muun läheisen tulee suostumusta antaessaan ottaa huomioon potilaan aiemmin ilmaisema tahto tai, jos hoitotahtoa ei ole ilmaistu, hänen henkilökohtainen etunsa.

Kiireellistä hoitoa koskeva potilaslain 8 § on erityisen merkityksellinen hoitotahdon kannalta. Sen mukaan potilaalle on annettava hänen henkeään tai terveyttään uhkaavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen hoito, vaikka potilaan tahdosta ei tajuttomuuden tai muun syyn vuoksi voi saada selvitystä. Jos potilas on aikaisemmin vakaasti ja pätevästi ilmaissut hoitoa koskevan tahtonsa, potilaalle ei kuitenkaan saa antaa sellaista hoitoa, joka on vastoin hänen tahtoaan.

Potilaslain 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa tilanteessa potilaan läheiset ovat keskeisessä asemassa potilaan tahdon selvittämisessä. Lain sanamuodon mukaan he antavat suostumuksen potilaan hoitoon. Suostumusta antaessaan heidän tulee ottaa huomioon potilaan aiemmin, esimerkiksi kirjallisessa hoitotahdossaan, ilmaisema tahto.

Kiireellisen hoidon tapauksissa hoitotahdolle annetaan suoraan merkitystä. Jos potilas on aiemmin vakaasti ja pätevästi ilmaissut hoitoa koskevan tahtonsa, sitä on noudatettava.

Laissa ei oteta kantaa tilanteisiin, joissa läheisen käsitys potilaan tahdosta ja potilaan aiemmin tekemä hoitotahto ovat keskenään ristiriidassa. Potilas on voinut esimerkiksi useita vuosia aiemmin antaa hoitotahtonsa hoitavalle taholle ja nyt olla kykenemätön ilmaisemaan tahtoaan kirjallisesti. Jos läheiselle on potilaan viimeisistä selkeistä puheista jäänyt toinen käsitys potilaan tahdosta kuin mitä tämä on aiemmin ilmaissut hoitotahdossaan, hän voi antaa suostumuksen hoitoon aiemman hoitotahdon vastaisesti, mutta potilaan viimeisimmän tahdon mukaisesti.

Sosiaalilautakunnan käsityksen mukaan laissa on pyritty mahdollistamaan potilaan hoitotahdon tekemisen jälkeen muuttuneen, hoitotahtoon ehkä kirjaamattoman, tuoreimman tahdon huomioon ottaminen hoidosta päätettäessä. Toisaalta, jos potilaan tahdon ei voida katsoa muuttuneen hoitotahdossa ilmaistusta, läheisten tehtävänä on noudattaa hoitotahtoa suostumusta antaessaan. Potilaan läheiset toimivat siten hänen tahtoaan koskevan tiedon välittäjinä.

Sosiaalilautakunta toteaa hoitotahdon olevan merkittävä väline potilaan itsemääräämisoikeuden toteuttamiseksi tilanteissa, joissa hän ei itse kykene ilmaisemaan tahtoaan. Jotta hoitotahtoa voitaisiin kiireellisessä tapauksessa tai potilaslain 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettussa tilanteessa noudattaa, on sen oltava hoitavan tahon tiedossa hoidosta päätettäessä.

Sosiaalilautakunta pitääkin valtuustoaloitetta hoitotahtorekisterin järjestämiseksi tärkeänä keskustelunavauksena potilaan itsemääräämisoikeuden toteutumisesta. Sosiaalilautakunta katsoo kuitenkin, että itsemääräämisoikeuden toteutumista on mahdollista edistää myös muilla keinoin.

Sosiaalilautakunta katsoo, että hoitotahtojen erillinen rekisteröinti hankaloittaisi potilaan muuttuneen tahdon huomioimista. Tahtonsa muuttuessa potilaan tulisi aina rekisteröidä se uudelleen, jotta voisi varmistua sen noudattamisesta. Tähän henkilö ei välttämättä pysty esimerkiksi muistisairauden tai heikentyneen terveydentilan johdosta.

Lisäksi on epäselvää, mikä merkitys annettaisiin rekisteröimättömälle hoitotahdolle. Voitaisiinko sitä pitää yhtä velvoittavana kuin rekisteröityä tahtoa? Eikö olisi mahdollista, että potilas on nimenomaan jättänyt tahdon rekisteröimättä, koska on sittemmin muuttanut mielensä? Mikä merkitys annettaisiin potilaan läheisilleen suullisesti ilmoittamalle tahdolle, jos aiemmin rekisteröidyssä hoitotahdossa asiasta on päinvastainen lausuma?

Koska rekisteröinti ei kuitenkaan voisi ilman lainsäädännön tukea olla tahdonilmaisun pätevyyden edellytys, vaan myös rekisteröimättömät hoitotahdot voitaisiin hoitotyössä ottaa edelleen huomioon, ei rekisterin perustaminen sosiaalilautakunnan näkemyksen mukaan toisi huomattavasti lisäarvoa nykytilaan verrattuna. Nykyisessäkin järjestelmässä potilas voi antaa laatimansa hoitotahdon hoitavalle taholle ja omaisille tai kantaa sitä mukanaan. Tällaisessa järjestelmässä tahdon muuttaminen on myös helpompaa.

Sosiaalilautakunnan käsityksen mukaan potilaan tahdon huomioimista hoitotyössä voidaan parantaa joustavasti ja tehokkaasti myös ilman varsinaista hoitotahtorekisteriä. Tehokkaana keinona itsemääräämisoikeuden toteuttamiseksi sosiaalilautakunta pitää esimerkiksi tiedon lisäämistä hoitotahdosta ja sen merkityksestä potilaan hoidossa.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnissä terveydenhuollon valtakunnallinen tietojärjestelmäpalveluhanke. Hankkeeseen sisältyy hanke sähköisen potilastiedon arkistosta (eArkisto), joka toimii myös sähköisten potilastietojen arkistona. Arkistointipalveluun liittyy valtakunnallinen potilaan tiedonhallintapalvelu, johon myös potilaan hoitotahto voidaan tallentaa.

Sosiaalilautakunnan käsityksen mukaan hoitotahtorekisterin perustamisen esittäminen sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralle ei ole tarpeellista, koska asia tullaan ratkaisemaan käynnissä olevassa eArkisto -hankkeessa. Lautakunta

---

2.5.2012

Kj/45

---

pitää kuitenkin tärkeänä, että järjestelmästä tehdään sellainen, että hoitotahdon voi ilmaista, vaikka henkilöllä ei ole hoitosuhdetta.

Käsittely

06.03.2012 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Merkittiin, että esittelijä lisäsi päätösehdotuksensa viimeisen kappaleen loppuun seuraavan virkkeen: "Lautakunta pitää kuitenkin tärkeänä, että järjestelmästä tehdään sellainen, että hoitotahdon voi ilmaista, vaikka henkilöllä ei ole hoitosuhdetta."

Esittelijä

sosiaalijohtaja
Paavo Voutilainen

Lisätiedot

Meri Pensamo, lainopillinen avustaja, puhelin: 310 24630
meri.pensamo(a)hel.fi

Terveyslautakunta 24.01.2012 § 16

HEL 2011-009201 T 00 00 03

Päätös

Terveyslautakunta päätti antaa hoitotahtorekisteriä koskevasta aloitteesta seuraavan esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon:

Hoitotahdolla tarkoitetaan henkilön tahdon ilmaisua hänen omasta tulevasta hoidostaan erityisesti äkillisiä ja odottamattomia tilanteita varten. Kirjallisessa muodossa eli hoitotestamenttina sen on tarkoitus varmistaa, että hoitoon liittyvä tahto huomioidaan myös silloin kun henkilö ei voi sitä itse ilmaista. Hoitotahdon sisältö on yksilöllinen ja henkilö saattaa muuttaa sitä elämänsä eri vaiheissa. Terveyslautakunta pitää tärkeänä, että potilaan hoitotahto on häntä hoitavan henkilökunnan saatavilla.

Sosiaali- ja terveysministeriössä meneillään oleva Kansallinen Terveysarkisto (KanTa) on terveydenhuollon valtakunnallinen tietojärjestelmäpalvelu-hanke. Se yksi osahanke on Sähköinen potilastiedon arkisto (eArkisto), joka tulee tarjoamaan terveydenhuollon organisaatioille hoitotietojen saatavuuden yli organisaatorajojen potilaan suostumuksella. Samalla se toimii sähköisten potilastietojen arkistona. Osana arkistointipalvelua tullaan ylläpitämään valtakunnallista potilaan tiedonhallintapalvelua, johon tallennetaan potilaan hoidon kannalta merkityksellisiä tietoja, kuten hoitotahto.

2.5.2012

Kj/45

Terveyslautakunta ei katso tarpeelliseksi, että hoitotahtorekisterin perustamista esitettäisiin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valviralle), koska saatujen tietojen mukaan asia tullaan ratkaisemaan meneillään olevassa eArkisto-hankkeessa. Terveyslautakunta kehottaa terveyskeskusta seuraamaan eArkiston valmistelua tiiviisti. Terveyslautakunta pitää tärkeänä, että käyttöönottovaiheessa väestöä ja terveydenhuollon henkilöstöä informoidaan asiasta riittävästi.

Terveysvaikutusten arviointi

Potilaslain mukaan potilaalle on annettava hänen henkeään ja terveyttään uhkaavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen hoito, vaikka potilaan tahdosta ei tajuttomuuden tai muun syyn vuoksi voi saada selvitystä. Jos kuitenkin potilas on aikaisemmin vakaasti ja pätevästi ilmaissut hoitoa koskevan tahtonsa, potilaalle ei saa antaa sellaista hoitoa, joka on vastoin hänen tahtoaan. Oikeiden hoitoratkaisujen tekemistä auttaa se, että potilaan hoitotahto on häntä hoitavan henkilökunnan tiedossa. Tätä voidaan edesauttaa kirjaamalla hoitotahto eArkistoon.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Hanna-Leena Nuutinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 42662
hanna-leena.nuutinen(a)hel.fi